

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету Управління
залізничним транспортом

О.Г. Стрелко

20 22 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЛАНДШАФТНА ЕКОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

галузь знань: 10 «Природничі науки»

спеціальність: 101 «Екологія»

освітня програма: «Екологія транспортної інфраструктури»

2022 - 2023 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Ландшафтна екологія» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 101 Екологія ОПП «Екологія транспортної інфраструктури». Київ: ДУІТ, 2022. 9 с.

Розробник: к.с-г.н., старший викладач кафедри екології та безпеки життєдіяльності Савчук М.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри екології
та безпеки життєдіяльності

О.Я. Пилипчук

© Савчук М.В., 2022 рік

© Савчук М.В., 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 10 «Природничі науки» Спеціальність: 101 «Екологія» Освітньо-професійна програма: «Екологія транспортної інфраструктури»	Обов'язкова	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		6-й	-
		Лекції	
		30 год.	-
		Практичні	
		15 год.	-
		Самостійна робота	
		75	-
		Індивідуальні завдання	
		-	-
		Вид контролю: іспит	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 5	Рівень вищої освіти: перший бакалаврський		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 66 %

для заочної форми навчання – 88 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Ландшафтна екологія» є формування у майбутніх фахівців-екологів системи фундаментальних знань теоретичних і методологічних засад ландшафтної екології як міждисциплінарної науки про стан природних комплексів, їх ієрархію і структуру, особливості функціонування і еволюції геосистем, вироблення умінь пояснювати закономірності трансформації речовин та енергії в геосистемах та їх динамічний розвиток для вирішення прикладних задач оцінки екологічного стану ландшафтів, прогнозування змін станів та структури ландшафту, нормування антропогенного навантаження та планування раціонального природокористування; вироблення компетентностей використовувати екологічні поняття, закони, концепції, вчення й теорії для пояснення механізмів стійкості геосистем та екосистем до антропогенного впливу, здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

2.2 У процесі вивчення курсу «Ландшафтна екологія» студенти повинні оволодіти методами проведення ландшафтно-екологічних досліджень з метою оцінки стану екосистем; виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття; набути вмінь прогнозувати динаміку розвитку екосистем та можливі наслідки антропогенного впливу на природні та штучні екосистеми; набути навички обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення польових еколого-ландшафтних досліджень, збору та обробки даних для проведення наукових досліджень та виконання завдань професійної діяльності в галузі екології та охорони навколишнього середовища.

Зокрема, **студенти повинні знати:**

- особливості ландшафтно-екологічного підходу до вивчення природних систем;
- елементи морфологічної структури ландшафту;
- роль природних компонентів у формуванні вертикальної структури ландшафту;
- види динаміки і принципи визначення динамічних змін у ландшафті;
- еволюцію, саморегуляцію, стійкість ландшафтів;
- ландшафтну диференціацію земної поверхні;
- основні методи екологічних досліджень ландшафтів;
- концепцію екологічної ніші, об'єм та умови перекриття ніш;
- типологію функцій природних систем;
- типологію антропогенних впливів на ландшафтні екосистеми;
- основні напрямки оптимізації та охорони ландшафтних екосистем;
- засоби і можливості прогнозу екологічного стану ландшафтів;
- сучасні проблеми ландшафтної екології.

Студенти повинні уміти:

- проводити аналіз ландшафтів за допомогою ландшафтного та екологічного підходу до вивчення геосистем;
- визначати типи ландшафтів, виділяти фації, урочища, місцевості;
- проводити дослідження вертикальної структури ландшафту;
- аналізувати провідні компоненти геосистеми з врахуванням сезонного спектру геосистем різних типів;
- аналізувати особливості функціонування ландшафту, причини переходу динамічних змін у розвиток;
- оцінювати стійкість геосистем до антропогенного навантаження.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Предмет і метод ландшафтознавства та ландшафтної екології.

Тема 2. Соціальні і загальнонаукові причини виникнення ландшафтознавства.

Тема 3. Розвиток ідей про ландшафт як природний територіальний комплекс. Ідеї В. В. Докучаєва.

Тема 4. Розробка теоретичних основ вчення та, еволюція визначення і трактування поняття «ландшафт».

Тема 5. Становлення та розвиток ландшафтної екології.

Модуль 2

Тема 6. Міжнародні ієрархічні класифікації ландшафтів.

Тема 7. Фактори формування ландшафту.

Тема 8. Просторова структура ландшафту.

Тема 9. Стійкість ландшафту.

Тема 10. Відновлення та самовідновлення ландшафтів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					ус ьог о	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 <i>«Теоретичні засади та еволюція знань із ландшафтної екології»</i>												
Тема 1 Предмет і метод ландшафтознавства та ландшафтної екології.	13	3	2			8						
Тема 2 Соціальні і загальнонаукові причини виникнення ландшафтознавства.	13	3	2			8						
Тема 3. Розвиток ідей про ландшафт як природний територіальний комплекс. Ідеї В. В. Докучаєва.	14	3	3			8						
Тема 4. Розробка теоретичних основ вчення та, еволюція визначення і трактування поняття «ландшафт».	11	3				8						

Тема 5. Становлення розвитку ландшафтної екології.	11	3				8						
Разом за модулем 1	62	15	7			40						
Модуль 2 <i>«Структура і функціонування ландшафтних екосистем»</i>												
Тема 6. Міжнародні ієрархічні класифікації ландшафтів.	12	3	2			7						
Тема 7. Фактори формування ландшафту.	13	3	3			7						
Тема 8. Просторова структура ландшафту.	13	3	3			7						
Тема 9. Стійкість ландшафту.	10	3				7						
Тема 10. Відновлення та самовідновлення ландшафтів.	10	3				7						
Разом за модулем 2	58	15	8			35						
Усього годин	120	30	15			75						

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	Тема 1. Дослідження компонентів природних комплексів.	2	-
2	Тема 2. Ознайомлення з класифікацією ландшафтів.	2	-
3	Тема 3. Аналіз ландшафтної карти України.	3	-
4	Тема 4. Аналіз морфологічної структури ландшафту.	2	-
5	Тема 5. Оцінка антропогенних навантажень на ландшафти.	3	-
6	Тема 6. Оцінка геосистем за їх стійкістю до антропогенних впливів	3	
	Разом	15	-

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	Ландшафтний та екологічний підходи до аналізу ландшафтних екосистем	8	-
2	Ландшафтне планування території.	8	
3	Картографування ландшафтних екосистем	8	
4	Геохімія ландшафтних екосистем.	8	
5	Методика геохімічної оцінки екологічного стану антропогенних ландшафтів.	8	
6	Структура міських ландшафтів.	7	
7	Концепція ландшафтно-екологічної ніші.	7	
	Характеристика, деградація та відновлення основних типів ландшафтів.	7	
	Загальна характеристика ландшафтно-диференціації України.	7	
	Структурно-функціональна організація міських ландшафтів.	7	
	Разом	75	-

Орієнтовний перелік тем для рефератів

1. Охорона ландшафтів.
2. Культурний ландшафт.
3. Екологічне проектування. Особливості функціонування екополісів.
4. Моніторинг ландшафтних екосистем.
5. Еколого орієнтоване управління ландшафтними екосистемами.
6. Ландшафтно-екологічне прогнозування.
7. Стійкість ландшафтних екосистем до антропогенних впливів.
8. Техногенний ландшафт та його екологічні проблеми.
9. Екологічні проблеми агроландшафтів.
10. . Проблеми урбандшафтів. Оцінка геохімічної ситуації міста.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

№	Види діяльності	Кількість контрольних заходів	Результат (бал)
Модуль 1.			
«Основи біоетики, її моральні та правові аспекти»			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 1	1	10
2.	Практична робота № 1	1	5
3.	Практична робота № 2	1	5
4.	Практична робота № 3	1	5
6.	Тестовий модульний контроль № 1	1	15
Усього балів за модуль 1			40
Модуль 2.			
«Правові та законодавчі основи регулювання біобезпеки»			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 2	1	15
2.	Практична робота № 4	1	5
3.	Практична робота № 5	1	5
	Практична робота № 5	1	5
6.	Тестовий модульний контроль № 2	1	15
Усього балів за модуль 2			45
Підсумковий рейтинговий бал			85
Залік			15
Всього			100

9. Критерії оцінювання екзаменаційного завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	3
Питання 2	3
Питання 3	3
Питання 4	3
Питання 5	3
Разом	15

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					15	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
9	9	9	9	9	9	9	8	8	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
65-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC (75-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (60-74 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) – виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не

простежується логічність та послідовність думки. Ф формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) – ви ставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

11. Методичне забезпечення

1. Савчук М.В. Ландшафтна екологія: Методичні рекомендації до виконання практичних занять для студентів спеціальностей 101 «Екологія» усіх форм навчання. – К.: ДУІТ, 2022. – с..

12. Рекомендована література

Основна

1	Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. М. Гуцуляк, Н. В. Максименко, Т. В. Дудар. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 284 с.
2	Василега В.Д. Ландшафтна екологія: навчальний посібник, Василега В.Д.-Суми: Вид-во СумДу, 2010. – 303 с.
3	Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник / М.Д.Гродзинський. – К.: Знання, 2014. – 550 с.
4	Костюченко Н.І. Ландшафтна екологія: методичні вказівки до лабораторних робіт для студентів освітнього рівня «бакалавр» напряму підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»/ Н.І. Костюченко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 74 с.

Додаткова

1	Воловик В. М. Ландшафтознавство : курс лекцій. Вінниця : Твори, 2018. 254 с.
2	Ганчук М.М. Ландшафтна екологія : методичні рекомендації до проведення практичних робіт для студентів напряму підготовки 101 «Екологія». Мелітополь, 2018. 23 с.
3	Christopherson Robert W. Geosystems. An Introduction to Physical Geography. Fifth Edition. New Jersey : Pearson Prentice Hall, 2005. 721 p.

13. Інформаційні ресурси

1.Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: Підручник. URL : http://www.knigograd.com.ua/index.php?dispatch=products.view&product_id=228705#

2. Гродзинський М.Д. Екологія ландшафту. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=18706

3. Biogeography. An Ecological and Evolutionary Approach. URL: <https://drive.google.com/file/d/13eIIIO-MFL0pTh1bh7crMya0zmk2M4fJ/view>

Розробник

Савчук М.В.